

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACTIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE:
Apare de trei ori pe săptămână.
Pe o lună. . . . . 25 Lei
Pe un an. . . . . 260 Lei

RĂVAS

Ludendorf este astăzi în fruntea mișcărilor din Bavaria. Guvernul nou bavarez a proclamat dictatura națională. Prin acest fapt, s'a determinat ruperea între legăturile țării germane. Aceea ce a conceput atât de impunător Bismark în urma politicii prusiene azi se năruie. Ludendorf groaza nebuniilor din război se avântă din nou, i-și ridică fruntea sub pajura naționalismului. Bietul Stresemann din fruntea guvernului Reichului abia a soluționat criza din Saxonia și iată în urma catastrofei concepută de trufia germană, se vede față în față cu naționalismul creștinesc bavarez.

Nu putem privi cu indiferentismul local aceia ce se petrece departe peste alte țări. Nu vom fi chemați singur noi să rezolvăm chestiunea, dar va trebui să fim cu atențiune, fiindcă în Ungaria vecină sub oblăduirea căpitanului Ulain se dospea aceeași soluție. În dosul mișcărilor stau unii dintre vechii urmași a dinastiilor de odinioară. Și aceasta ne interesează și pe noi, și lumea înțreagă pentru asigurarea păcii generale.

Servește spre liniștire știrea sosită în momentul din urmă, că Guvernul central a reușit să oprească separatismul care periclita existența lui.

* * *

D-l deputat al Orăzii-Mari Dr. Zigre fost subsecretar de stat al Minorităților răspunde la scrisoarea deschisă adresată lui într'un ziar minoritar, referitor la abdicarea din deputăție. Accentuează că ziarul nu poate reprezenta opinia publică locală, că a stat și stă la dispoziția acelor cari așteaptă sprijinul său, și că nu primește orientarea politică prin prizma locală, ci prin prizma orientărilor generale. Comentează scrisoarea și alte ziare minoritare.

Aci nu poate fi vre-o nedumerire. Chiar și în urma acelor publicate de compatrioții locali, d-l Zigre s'a putut convinge, că trebuie să se înarmeze la o luptă energetică, decisivă, nu numai contra curentelor dăunătoare cari vor veni de sus, dar și contra acelor cari se pun în serviciul lor și le protejează.

Aci se află lângă Domnia Sa o opinie publică cât și rândul puternic al acelor dintre deputați cari își păstrează convingerea și independența. Uniți la un loc aceștia pot să aducă numai folos intereselor populației.

* * *

Pe când Teatrul Național din București organizează turnee pentru răspândirea culturii românești, scriitorii, maghiarii și evreii organizează Olimpiade prin Ardeal.

La aceste manifestațiuni culturale unitare se prezintă scriitorii și artiștii dramatici maghiari.

Oaspeții îi primește de data asta Clujul, și de aci vor trece la Arad, Oradea, Timișoara, și mai departe. O nouă dovadă despre libertățile în țara noastră. Credem că pe lângă toată critica care, din partea lor, zilnic ni-se face, se va recunoaște sus și tare acest adevăr incontestabil.

Selecțiunea valorilor

Nu-i nimic nou într'aceea ce vrem să spunem și noi.

A fost, este și va fi!

Totul se repetă; precum Natura în organismul ei mecanic nu suferă salturi, tot astfel noțiunile rămân aceleași, se schimbă numai împrejurările și oamenii din jurul lor. Cultura, civilizația îmbracă ființa în talazul binelui și al răului, — al păcatului și al milei.

Concepția de moralizare devine un principiu, fără seamăn de tocit; negarea ei nu produce imoralitatea, — aceea ce este un produs logic al inconștientului — ci scoate la iveală anumite valori, al căror complex devine caracteristic în organizația internă socială de Stat. Valorile acestea, suntem noi cu viața de Stat din toate timpurile.

Aceea ce se petrece zilnic prin valorile dela suprafață determină că diferă atât de mult popoarele și țara după concepția lor specifică și după acțiunea individuală într'un anumit cerc. Vedem, în raționamentul istoric al vremurilor, cum se impun odată barbarismul, inquiziția, altădată strigătul revoluționar al libertăților, — creștinismul și iubirea de aproapele. Lupta vecinică ascunsă, stă pază lângă piramida despotismului îngredit în liniștea mortală a păcii.

Așa a fost este și va fi.

Anumite curente se strecoară, drept valori reale. Prin forță se impune respectarea lor — dispar revin altele noi prin altele — alese de timpuri dintre oameni și de oameni în timpuri potrivite.

Norocul nostru românesc a fost că timpurile ne-au fost favorabile. Norocul ne-a fost că istoria ne-a creat oameni de putere — fără voința noastră. Aci este taina energiilor poporului băștinaș, cari viețuiesc indiferent de politicianii și marii luptători cari trădesc prin insignii externe în urma cărora nu va rămânea decât un nume gravat pe-o cruce de mormânt.

Popoarele, cari în mod rațional au ingerență asupra vieții interne de Stat se prezintă în Concertul General al Națiunilor cu alte calități decât un popor desmembrat, după interese particulare.

Aceea ce este la noi nu denotă seriozitatea vremurilor.

Dacă ai ajuns bărbat de Stat ai dreptul să fii mândru de cultura, civilizația, care ți-o ai câștigat, dară nu ai dreptul, dar nici autoritatea să guvernezi în mod conștiu brutal. Astfel să sapă fundamentul clădit de vremuri mai tari decât suntem, prin noi! Și ne trebuie oamenii cari vor sta deasupra vremurilor. Ei sunt aci, fie-care într'un alt colț de țară. Ei mișună pe pământ, și asupra lor plutește absolutismul. Sar din ascunzișuri, țipă câte-odată și cred că vremurile s'au împlinit.

Da, vremurile s'au împlinit, și ar fi timpul, ca oamenii, și ei să și împlinească destinul lor; atunci dela sine va urma selecțiunea valorilor, și potopul neputincioșilor. Aureola lor determină viața nouă, care va fi conștiință și constituția tuturor, iar nu ridicolul degradat de însuși zămisliților. Ce câncan scârbos se produce din râvna la Putere.

Ingrămădiți în jurul focului ce arde, în cerc familiar, grosolan și slăbănogi, lungi și îndesați cu bărbii și fără mustață bătrâni și tineri necopți, figuri de teatru, variază în scenă, — spre fericirea — lor! În hazul tuturor se întrebă unii pe alții cari s'au îmbogățit mai mult, timp de 10 ani încoace? Noi formăm asistența!

Selecțiunea valorilor spre binele nostru, va trebui să se facă cu voia sau fără voia Domnilor!

Șt. M.

A fost arestat fostul subdirector general al Teatrului Național din București

Se știe că la Teatrul Național din București bănuindu-se unele nereguli, judecătorul Papadopol începuse cercetări. În urma unor tâlhării ca'n codru, a fost arestat administratorul general Pădure iar acum în urmă fostul subdirector general I. Livescu.

Pe seama acestuia din urmă s'au găsit multe. Pe lângă altele a corupt doi din personalul inferior, tapițier-tâmplari, ca să facă facturi false de vreo 110 mii lei prin cari teatrul plătea niște mobile pe cari subdirectorul și le-a transportat acasă la el.

Tribunalul a confirmat ambele mandate.

Acuma vedem de ce Teatrul Național, cu toată subvenția de 8 milioane, tot era în deficit.

Despăgubirile de război

— Se vor împărți 250 milioane lei în vechiul regat până la 1 Ianuarie și 50 milioane lei în provinciile alipite după 1 Ian. —

Ministerul de finanțe a hotărât să puie la dispoziția dăunaților de război suma de 300 milioane lei, din care 250 milioane vor fi împărțite până la 1 Ianuarie celor o sută de mii de dăunați de război din județele: Argeș, Brăila, Covurlui, Dorohoi, Ilfov, Mușcel, Putna, Râmnicul-Sărat, Suceava, Tecuci, Tulcea, Vâlcea, Vlasca, Constanța și Bacău.

În teritoriile alipite va fi împărțit după 1 Ianuarie restul de 50 mil. lei.

Pentru clarificarea situației dăunaților de război din aceste regiuni au fost numite câte o comisiune la Cluj, Cernăuți și Chișinău. Aceste comisii vor cerceta cererile prezentate și vor da avize pentru fiecare caz în parte.

Aceste avize vor ține loc apoi hotărârilor judecătorești pe baza cărora s'au fixat despăgubirile locuitorilor din vechiul regat și pe baza lor ministerul de finanțe va proceda la repartizarea sumelor corespunzătoare.

O anchetă în chestiunea locuințelor

Sâmbătă seara a avut loc o anchetă la primărie pentru ameliorarea lipsei de locuințe cari bântue la noi. S'a hotărât ca o comisie redusă să studieze amănunțit planurile, și în baza regulamentului prelucrat în anul trecut de d. primjurisconsult Dr. Mangra, să se decidă asupra posibilităților prin cari să se realizeze această chestiune acută.

Ne aducem aminte, că la Viena de exemplu, înaintea alegerilor, partidul socialdemocrat a făcut cea mai extinsă propagandă cu proiectul comunei, în baza cărui se pot pune la dispoziție locuitorilor 50.000 de locuințe noi, fără ca comuna să facă investiții, cari ar îngreuna în mod considerabil bugetul ei.

Studiind comisia și planurile din străinătate mal ușor se va găsi modalitatea prin care va ajunge la rezolvare chestiunea locuințelor. 1000 de locuințe noi vor face din Oradea-Mare cel mai plăcut și cel mai dorit lăcaș din România-Mare.

Avem o singură dorința ca să se fiină în acest scop ancheta cu rezultate pozitive, și ca chestiunea să nu treacă dela ordinea de zi, amânată fiind ad graecas calendas.

Dece întreprinderile, băncile mari cari astăzi ocupă și prin birouri și prin funcționarii lor atâte locuințe, nu ar putea să fie constrânse ca să contribuie în mod eficace la ameliorarea mizeriei de locuințe?

Curiozități.

Directorilor cari au în birourile lor funcționare tineri și durdulii fiind amenințați să li-se întâmple cea ce-l s'a întâmplat mai zilele trecute unui compatriot director al unei întreprinderi din orașul nostru, serviciul sanitar le-a impus mica farmacia prevăzută cu o mare cantitate de morfină.

Aceasta pentru a evita spitalul ai înțregul lui conțegiu de... operații.

Astă seară se redeschide restaurantul Séchenyi renovat de noul proprietar Alexandru Borzan.

Scutiri de formalitățile legii impozitului pe lux. Ministerul de finanțe a luat măsuri ca, în baza modificărilor ce s'a adus legii impozitului pe lux și cifra de afaceri, micilor comercianți, industriași și meseriași să fie dispensați de formalitățile impuse de acea lege, urmând să plătească la termenele ce se vor comunica, ca impozit de 1 la sută, o sumă globală ce se va stabili de minister.

Se va ieftini carnea? Din cauza cererii mici, vitele din județul nostru s'au ieftinit simțitor. Din această cauză prin comunele din jurul Oradei-Mare, carnea se vinde cu 8 lei kgr. cu tendință de a mai scădea încă. Un semn al scăderii prețurilor și în orașul nostru l-au dat macălarul din Velența cari vând carne cu 8 și 12 lei kgr. Mare ne-a fost mirarea când am văzut că autoritățile noastre au fixat prețul maximal cu 16 lei kgr. Cu drept cuvânt ne întrebăm acum oare tendința autorităților noastre este de a ieftini traul pe cât va fi posibil sau a îmbogăți pe speculanți cu maximum posibil.

Articole de modă bărbătești
Svettere, mănuși, ciorapi pentru dame și copii, mărunțișuri cu prețurile celea mai moderate la
MOLNAR
Bul. Regele Ferdinand No. 9

Furt în tramvai. Ieri între ora 12—1 s'a furat în tramvai suma de 1400 lei, țaranului Kalmar Gaspar din comuna Vaida, tăindu-i-se buzunarul.

Azi 10 c. orele 7 seara la Regimentul 85 inf. din localitate are loc o masă camaraderescă oferită de ofițerii regimentului d-lor generali Olteanu și Schosch cari părăsesc garnizoana fiind mutați la comanda-mentele superioare; vor lua parte și soțiile ofițerilor. În locul distinșilor generali cari lasă în urma lor impresii din cele mai frumoase, s'au și prezentat din ziua de 8 c. noii titulari, două figuri tot atât de distinse ale armatei române și anume: d-l general Hanzu ca Comandant al Diviziei 17-a și d-l Colonel Solomon ca Comandant Brigădlei 43 Infanterie.

Tot pentru serviciu sanitar. Nu știu cu ce este justificată măsura luată de curând de a se desființa unele pisoare. Ceeace se observă de câțiva timp însă pe străzile cele mai frecventate ale orașului, imediat ce se lasă noaptea, este desigur. Cetățenii, fără nici o rușine, eșind de prin cafenele și cârciumi, în văzul trecătorilor se opresc în plin centru. Dările cari rămân în urma lor încep să exale un miros pe care credem că l'ar combate chiar și sanitarul nostru oricât de impasibil ar xrea să rămăie, dacă ar face răzui.

Vinovați de acestea nu putem face însă pe cetățeni, ci pe edilii noștri. Să se ia odată pentru totdeauna măsuri. Să se înființeze pisoare pe acolo pe unde lipsesc iar cele existente să nu se închidă la ora opt seara ci să se lase deschise încontinuu.

Cinematografe. Cinema „DO-RIAN”: Rulează extraordinarul film *Cezarina* partea IV. Inceputul reprezentațiilor la orele 3, 5, 7 și 9. Reprezentația dela orele 3 cu prețuri reduse. Duminecă se va rula filmul de aventuri: *Marco, logodnicul morții*, cu cunoscutul artist Marco, în rolul principal.

Cinema „APOLLO”: Se rulează astăzi pentru ultima oară monumentalul film „Monna Vanna”. Reprezentațiile încep la orele 3, 5, 7 și 9. Reprezentația dela ora 3 cu prețuri reduse. Filmul fiind lung de 7 acte, reprezentațiile încep precis la orele anunțate.

P. S. Episcop Tr. Frențiu a donat 2 milioane lei pentru terminarea lucrărilor la seminarul teologic greco-cat. din localitate. Lucrările acestui seminar începute de repositul Episcop Dem. Radu, au fost întrerupte în timpul revoluției. Seminarul va fi instalat în clădirea internatului Leopoldian unde va fi instalată și școala normală a diecezei.

D-ra Eugenia Barbu secretara prefecturii de poliție a fost avansată ca subșefă de birou.

D. Prefect al județului aflând că la unele notariate și primpreturi se mai lucrează și astăzi în limba maghiară, a dat ordin ca această stare de lucruri să înceteze imediat, d-sa făgăduind să aplice de astă dată aspre pedepse disciplinare.

Revocarea d-lui Dr. Suroiu. D. Dr. Suroiu numit acum vreo 6 luni la Casa asigurărilor sociale ca primmedic a fost revocat telegrafic. Întregul corp medical indignat de această procedură a autorităților noastre superioare au protestat. E un sistem aicea în Bihor de a se destitui funcționarii superiori fără a se ține seama de legile în vigoare și mai ales fără nici o anchetă. D. Dr. Suroiu a plecat ieri prin Arad unde este Direcțiunea Regională Sanitară, la București.

Ludovic Kiss. Am vorbit într'un număr trecut despre delapidările acestui domn. După ce a frustat Banca Centrală cu o sumă considerabilă, o sumă pe care spune că a pierdut-o la bursă, acum ni se comunică că a mai delapidat dela firma Schuler din Budapesta, al cărui funcționar exterior era, aproximativ 100 milioane coroane ungare. Se afirmă că acești bani nu au fost perduți toți la bursă ci Ludovic Kiss i-a ascuns pentru a și-i însuși. Parchetul din localitate și parchetul maghiar din Budapesta face cercetări. Ludovic Kiss este deținut aci, în Oradea-Mare.

Sentințele comisiei agrare. Comisia agrară a judecat ieri 3 apeluri unul făcut agronomului județean relativ la exproprierea moșiei lui Friedmann din comuna Uilac, care s'a respins, rămânând ca moșia să nu fie expropriată, altul făcut de pro-pozitul romano-catolic din Nojorid și acesta a fost respins, de oarece pro-pozitului i se lăsase 350 ingere și al treilea apelul agricol înaintat de consilierul agricol Grama în chestia loturilor fixate la 6—7 jugere din comunele St. Andrei, Bator și Ghean. Comisia a hotărât că nu se mai poate reveni.

Cumpărați dela producători!

Industria Textilă de Lână

S. A.

Bulev. Regele Ferdinand No. 13

Depozitul tuturor produselor
::: din fabrică. :::
Vânzarea pe lângă prețuri
de fabrică riguros fixate.

Telefon 16-63 Telegrama: FONAL

ULTIMA ORA

Studentii complotiști români D-l Valde în audiență la Rege arestați

București. — Camera de punere sub acuză a tribunalului Ilfov a confirmat mandatul de arestare a studenților complotiști.

Statele-Unite nu participă la conferința experților

Din Washington se anunță că guvernul Statelor-Unite nu va trimite reprezentanți la conferința experților.

Tratative ruso-române

Duminecă s'au început la Tiraspol tratativele între guvernul român și cel sovjetic.

D-l Alexandru Vaida Voevod, fruntașul Partidului Național a fost primit în audiență de M. S. Regele unde l-a reținut o oră și jumătate. Partidul Național pare a fi satisfăcut de rezultatul acestei audiențe.

Spălătorie chimică
Edificiul Bazar. Partea spre teatru
Primesc tot felul de haine —
rufărie pentru curățit chimic.
Călcatul hainelor se face imediat
Samuil Borgos

La sfârșitul lui Noembrie apare calendarul ziarului „Vestul Românii”.

ANTISTIA ORAȘULUI ORADEA-MARE.

APEL!

Antistia orașului Oradea-Mare invită toți proprietarii și conducătorii de fabrici întreprinderi și stabilimente industriale a căror produse se folosesc pentru aprovizionarea armatei ori populației civile și cari sunt de interes general al țării ca la 31.1.c și 1, 2, 3, luna Noembrie să se prezinte la Antistia orașului în localul din str. Petru Maior No. 5 pentru conscrierea acelor angajați și lucrători specializați cari în caz de mobilizare vor fi scutiți dela serviciu militar activ și vor fi lăsați și pe mai departe în calitatea lor la întreprinderea unde sunt angajați în prezent pe anul 1923—25.

Cei cari nu vor răspunde la acest apel mai târziu nu vor fi luați în considerare, deci în interesul propriu fiecare e obligat a se prezenta la termenul de mai sus cu atât mai vârtos că în caz de nesatisfacere se va aplica și sancțiunile penale prevăzute de lege.
Oradea-Mare, la 26 Octombrie 1923.
Antistia orașului.

Căutați-m corespondenți în toate orașele din județele Bihor, Sătmăr și Sălaj.

CATALOG.

Cu prețurile curente ale mai jos să fac efitin după măsură și după modele de modă de sezonului
costumuri de bărbați raglane pardesiuri maniale de iarnă cari satisfac pre-tențiile tuturoara la
Iuliu Gergely

croitorie bărbătească
Bulev. Regele Ferdinand No. 55

- Sacco după măsură din stoffe jumătate lână neagră, sură, ori în alte culori L 1850—1980
- Din material curat din lână în diferite culori sacco după măsură L 2200—2330
- În culori de modă l-a material din lână sacco după măsură L 2780—2930
- Din materiale de primul ordin din străinătate sacco după măsură L 3280—3500
- Pardesiuri, raglane și man-tale de iarnă dela 1750 Lei în sus
- Din materialele cele mai fine și pe lângă prețuri cari se vor fixa la comandă să efectuează costume de ceremonie și alte specialități.

AVIZ

Toți depozitarii de ziare cari doresc să desfacă și ziarul nostru, să se adreseze direct Administrației ziarului la Oradea-Mare, Str. Fr. Deák No. 2.

Berea nutitoare „Hercules” și Berea deschisă „Monoștor”

Din cauza calităților lor neîntrecute sunt Mărele Conducătoare

Cine dorește să bea bere bună să ceară pretutindeni numai pe acestea.

TELEFON 3-98

PRODUSELE FABRICII DE BERE
CZELL
DIN CLUJ

Lloyd 1749.—19.

TELEFON 3-98

Depou principal la Oradea-Mare **“ORIENT”** S. A. pentru Industrie și Comerț Str. Gllányi, 5—7. Telefon 3-98.